

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย หมายถึง การที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิงและไม่สามารถจะทำการชำระหนี้ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์แห่งหนี้ เป็นการพ้นวิสัยที่เป็นการถาวรมิใช่เป็นการชั่วคราว และบุคคลหรือใครก็ตามก็ไม่อาจทำการชำระหนี้ได้ซึ่งเป็นการพ้นวิสัยทางภาวะวิสัย หรือหากการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยในด้านลูกหนี้หรือเป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้โดยแท้นั้นจะถือเป็นการพ้นวิสัยทางอัตตวิสัย ซึ่งการพ้นวิสัยในกรณีหลังนี้อาจพิจารณาได้จากบทบัญญัติมาตรา 219 วรรคสอง ของไทย ซึ่งให้ถือว่าการที่ลูกหนี้กลายเป็นคนไม่สามารถชำระหนี้ นั่นถือเสมือนว่าการชำระหนี้ตกเป็นอันพ้นวิสัย

การที่จะดูว่าลักษณะของการพ้นวิสัยหรือสิ่งที่ถือว่าเกิดการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยนั้นมีลักษณะอย่างไร ในการพิจารณานั้นต้องพิจารณาแยกตามวัตถุประสงค์แห่งหนี้ ดังนี้

1. หนี้ส่งมอบทรัพย์สิน หากเป็นกรณีที่วัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นการส่งมอบทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่จะกลายเป็นพ้นวิสัยไปได้นั้นต้องเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง หรือทรัพย์สินที่อยู่ในสัญญาได้ระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าจะต้องมาจากแหล่งผลิต ผู้ผลิตหรืออาจจะระบุเครื่องหมายการค้าไว้ชัดเจน หากทรัพย์สินประเภทดังกล่าวนั้นสูญหายหรือเสียหายไปทั้งหมดหรือเกิดจากสาเหตุใดๆก็ตามที่ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินได้เช่น มีกฎหมายห้ามอย่างถาวร กรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย กรณีที่มีกฎหมายห้ามเพียงชั่วคราว เช่น มีประกาศของกระทรวงพาณิชย์ห้ามมิให้มีการซื้อขายน้ำมันปาล์มเป็นการชั่วคราว เช่นนี้คำสั่งห้ามดังกล่าวยังไม่ถือว่าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยซึ่งทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219 แต่เป็นเพียงพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบทำให้ลูกหนี้ไม่ตกเป็นผู้ผิดนัดตามมาตรา 205 เท่านั้น หากวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นการส่งมอบทรัพย์สินทั่วไปหรือเป็นหนี้เงินแม้จะมีเหตุที่ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือเสียหายไปทั้งหมด ลูกหนี้ก็จะอ้างว่าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยไม่ได้ เพราะถือว่าลูกหนี้ยังสามารถขวนขวายที่จะหาทรัพย์สินนั้นมาชำระหนี้ได้อยู่เสมอจึงไม่อาจที่จะเป็นการพ้นวิสัยไปได้เลยแต่มีข้อยกเว้นว่ากรณีหนี้เงินนั้นหากกลายเป็นทรัพย์สิน

เฉพาะสิ่ง เช่น การซื้อขายเงินโบราณ หรือการซื้อขายธนบัตรเลขมงคลหรือเลขสวย ก็ถือว่าเป็นกรณีที่มีลักษณะเป็นการพ้นวิสัยไปได้ แต่สำหรับกรณีทรัพย์สินทั่วไปนั้นมีข้อสังเกตว่าอาจมีกรณีที่เป็นการพ้นวิสัยได้ กล่าวคือเป็นการพ้นวิสัยในตัวทรัพย์สินนั้น เช่น มีประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคห้ามขายสินค้าชนิดนั้นโดยเด็ดขาด เช่นนี้ถือว่าเป็นการพ้นวิสัยในตัวทรัพย์สินนี้จึงถือว่าในบางกรณีทรัพย์สินทั่วไปก็อาจกลายเป็นพ้นวิสัยไปได้

2. หนี้กระทำการ ส่วนวัตถุแห่งหนี้ที่เป็นหนี้กระทำการหากการชำระหนี้เป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้หรือต้องอาศัยความรู้ความสามารถของลูกหนี้โดยแท้ หากลูกหนี้กลายเป็นคนที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือมีพฤติการณ์ภายนอกที่เข้ามาขัดขวางพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นต้องมียุทธวิธีอย่างไรจะทำให้การชำระหนี้ในหนี้กระทำการของลูกหนี้ทำไม่ได้ กรณีนี้ก็ถือว่าเป็นลักษณะที่ทำให้การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยได้ แต่หากหนี้ไม่ใช่เป็นหนี้ที่ต้องกระทำการเป็นการเฉพาะตัว เช่น ในสัญญาจ้างทำของที่มีการให้มีการจ้างช่วงกันได้ตามมาตรา 607 กรณีนี้แม้ผู้รับจ้างไม่อาจทำการชำระหนี้ได้ด้วยตนเองแต่หากในสัญญาให้มีการจ้างช่วงกันได้กรณีเช่นนี้ถือว่าการชำระหนี้ยังไม่กลายเป็นพ้นวิสัย

3. หนี้งดเว้นกระทำการ ส่วนวัตถุแห่งหนี้ที่เป็นหนี้งดเว้นกระทำการ โดยลักษณะของวัตถุแห่งหนี้ประเภทนี้อาจกลายเป็นพ้นวิสัยได้ หากมีกรณีที่มีการบังคับให้ลูกหนี้ต้องกระทำการอันใดที่จะก่อให้เกิดการพ้นวิสัยไม่กระทำไม่ได้ เช่น มีกฎหมายบังคับให้ธนาคารต้องเปิดเผยความลับของลูกค้า เป็นต้น

นอกจากนั้นในกรณีการชำระหนี้ในสัญญาต่างตอบแทนซึ่งมีกำหนดเวลาชำระหนี้ที่แน่นอน หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาซึ่งถือเป็นสาระสำคัญของสัญญา เช่นในสัญญาจ้างทำของซึ่งมีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้เป็นสาระสำคัญของสัญญา แม้ลูกหนี้ยังสามารถมาทำการชำระหนี้ในภายหลังได้ก็ตาม แต่ต้องถือว่าการชำระหนี้ล่าช้าจนไร้ประโยชน์ในหนี้กระทำการ ตัวอย่างเช่น จำจ้างแท็กซี่ให้ไปส่งที่สนามบินสุวรรณภูมิในตอนเที่ยง แต่แท็กซี่มาไม่ทันเพราะรถยางแตกทั้งที่เป็นยางใหม่จากโรงงาน แม้แท็กซี่จะมาทำการรับผู้โดยสารได้ในภายหลัง แต่ก็ถือว่าพ้นกำหนดเวลาชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว จึงถือว่าเป็นกรณีที่เป็นการพ้นวิสัยในสัญญาต่างตอบแทนตามมาตรา 372 วรรคแรก หรือในกรณีสัญญาจ้างแรงงานแม้ว่าระยะเวลาในการทำงานอาจไม่ถือเป็นสาระสำคัญของสัญญา เช่น โรงงานจ้างลูกจ้างมาทำงานแต่วันที่ 20 พฤษภาคม นายจ้างลืมเอากุญแจโรงงานมาให้เปิดประตูโรงงานไม่ได้ ทำให้ลูกจ้างทำงานในวันนั้นไม่ได้ แม้ระยะเวลาในการทำงานของลูกจ้างไม่ถือเป็นสาระสำคัญของสัญญากล่าวคือลูกจ้างก็ยังคงมาทำงานในวันหลังให้กับนายจ้างได้ แต่กรณี

นี้ในการตีความกฎหมายต้องถือว่าในวันที่ลูกจ้างไม่อาจเข้าทำงานได้ถือว่าการชำระหนี้ในวันนั้นของลูกจ้างกลายเป็นพ้นวิสัยเพราะความผิดของนายจ้าง ลูกจ้างจึงมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันที่ลูกจ้างไม่อาจทำงานได้ตามมาตรา 372 วรรคสอง ซึ่งกรณีตามตัวอย่างนั้นถือเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการพ้นวิสัยในสัญญาต่างตอบแทน

เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของการพ้นวิสัยกับกฎหมายต่างประเทศแล้วพบว่าส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะที่เหมือนกันกล่าวคือการพ้นวิสัยที่เกิดขึ้นต้องเป็นสิ่งที่การชำระหนี้นั้นทำไม่ได้โดยสิ้นเชิง ใครหรือบุคคลใดก็ตามก็ไม่อาจมาทำการชำระหนี้ได้ แต่ในกฎหมายเยอรมันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 275 (2) ในกรณีที่มีการเรียกร้องค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการชำระหนี้หรืออุปสรรคในการชำระหนี้ที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับความเหมาะสมกับผลประโยชน์ของเจ้าหนี้แล้วพบว่าไม่มีเหตุผลหากจะให้ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติการชำระหนี้กรณีนี้ก็ถือว่าเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการพ้นวิสัยซึ่งเป็นการนำแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันที่อาศัยการตีความคำว่า “การพ้นวิสัย” ในมาตรา 275 เดิม ให้รวมถึง “การพ้นวิสัยทางเศรษฐกิจ” ในกรณีที่มีการเรียกค่าใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสมกับผลประโยชน์ที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้มาบัญญัติเป็นกฎหมายให้ชัดเจน เช่น กรณีที่โทรศัพท์ราคา 20,000 บาทตกลงไปในแม่น้ำ แม้ว่าการนำเอาโทรศัพท์ขึ้นมาอาจจะยังทำได้แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมากกล่าวคืออาจจ้างนักประดาน้ำมางมหาโทรศัพท์เสียค่าใช้จ่าย 100,000 บาท เช่นนี้ต้องถือว่าเป็นกรณีที่เป็นกรณีการพ้นวิสัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งในกรณีนี้ในกฎหมายของไทยนั้นนักกฎหมายส่วนใหญ่ก็ถือว่ากรณีตามตัวอย่างนั้นเป็นการพ้นวิสัยทางเศรษฐกิจโดยการอาศัยตีความกฎหมายมาตรา 219 ของไทย แม้ว่าจะไม่มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีอาจไม่ชัดเจนว่าเป็นการพ้นวิสัยหรือไม่ ตัวอย่างเช่น กรณีที่กุญแจรถยนต์ที่ได้ยืมมาตกไปในท่อระบายน้ำ โดยไม่เกิดจากความผิดของผู้ยืม เช่นนี้หากเสียค่าใช้จ่ายในการทำกุญแจขึ้นมาใหม่อาจเสียค่าใช้จ่ายเพียง 200 บาท แต่หากจ้างรถมายกท่อระบายน้ำเสียค่าใช้จ่าย 10,000 บาท เช่นนี้แม้จะถือว่าเป็นกรณีที่เป็นกรณีการพ้นวิสัย แต่เป็นกรณีที่ยังไม่ชัดเจนเพราะอาจมีข้อโต้แย้งถึงเหตุหรืออุปสรรคในการชำระหนี้ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งในกรณีนี้ต้องบัญญัติกฎหมายขึ้นมาให้ชัดเจนเช่นเดียวกับกฎหมายเยอรมัน

นอกจากนั้นในส่วนของการพ้นวิสัยในด้านลูกหนี้หรือเป็นเรื่องเฉพาะตัวลูกหนี้ซึ่งเป็นการพ้นวิสัยในทางอัตตวิสัยนั้น ในเรื่องนี้ในกฎหมายเยอรมันก็ได้มีการแก้ไขมาตรา 275 วรรคสองเดิมให้ชัดเจนขึ้นโดยเป็นการกล่าวถึงลักษณะและผลทางกฎหมายไว้ในบทบัญญัติมาตรา 275(3) ที่ได้แก้ไขใหม่และเป็นการขยายความมาตรา 275 วรรคสองเดิมออกไปให้ลูกหนี้สามารถใช้สิทธิปฏิเสธการชำระ

หนี้ในบางกรณีได้ เช่น นักร้องโอเปร่าปฏิเสธการชำระหนี้โดยการมาการแสดงและร้องเพลงที่โรงละครตามสัญญาได้เพราะสาเหตุมาจากลูกชายของเธอมีอาการป่วยอย่างหนัก ซึ่งตามหน้าที่ทางศีลธรรมแล้วมารดาต้องดูแลบุตร เช่นนี้ตัวนักร้องย่อมมีสิทธิปฏิเสธการชำระหนี้ได้ ซึ่งตามตัวอย่างนั้นถือว่าเป็นการขยายความการพ้นวิสัยทางอัตตวิสัยออกไปและให้ถือว่าเป็นการพ้นวิสัยตามมาตรา 275 (3) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการใช้กฎหมายที่เป็นธรรมกับฝ่ายลูกหนี้ซึ่งจะไม่ต้องถูกบังคับให้ต้องชำระหนี้ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่ฝ่าฝืนต่อหน้าที่ทางศีลธรรมได้

กรณีที่การชำระหนี้ยังเป็นวิสัยจะทำได้แต่ในการชำระหนี้ลูกหนี้ต้องรับภาระมากขึ้นซึ่งลูกหนี้ อาจต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการชำระหนี้ เช่น มีการปรับขึ้นของราคาสินค้าเป็นอย่างมาก หรือการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งในกรณีนี้แนวคำพิพากษาของศาลไทย เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 9047/2544 และคำพิพากษาฎีกาที่ 3506/2546 วินิจฉัยว่าวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นอาจมีผลกระทบต่อลูกหนี้ทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้เหมือนเช่นปกติแต่จะถือว่าเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยตามมาตรา 219 เสียทีเดียวไม่ได้ลูกหนี้ยังต้องรับภาระในการชำระหนี้ต่อไป ซึ่งในเรื่องนี้เห็นว่าการหนีเหล่านี้ยังไม่ถือว่าเป็นลักษณะของการพ้นวิสัยเพราะลูกหนี้ยังสามารถทำการชำระหนี้ได้แม้ต้องรับภาระมากขึ้นก็ตาม จึงไม่ใช่กรณีที่การชำระหนี้ของลูกหนี้ทำไม่ได้โดยสิ้นเชิงและไม่ถือเป็นการพ้นวิสัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งการแก้ปัญหาในกรณีนี้ไม่ใช่ประเด็นที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต้องทำการศึกษา

เมื่อการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยจะมีผลทางกฎหมายซึ่งในกรณีนี้จะเป็นการกล่าวถึงสิทธิทางกฎหมายของคู่กรณีเมื่อการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย นอกจากนั้นก็มีประเด็นที่ได้นำมาวิเคราะห์และทำการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง พิจารณาดังนี้

1. หากการพ้นวิสัยนั้นเกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำนิติกรรมกันกรณีนี้จะถือว่านิติกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัยในส่วนของกฎหมายโรมันนั้นมีหลักที่มาจากสุภาษิตละตินว่า “impossibilium nulla obligatio est” ซึ่งหมายความว่า สิ่งซึ่งพ้นวิสัยย่อมไม่ก่อให้เกิดหนี้หรือหากได้มีการทำสัญญากันในสิ่งที่พ้นวิสัยสัญญานั้นย่อมตกเป็นโมฆะ โดยต่อมาในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ก็ได้นำหลักในเรื่องนี้ไปบัญญัติเป็นกฎหมายโดยถือว่าสัญญาย่อมตกเป็นโมฆะ ซึ่งในกฎหมายไทยก็ได้การนำไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 150 โดยถือว่าการใดที่มีการนำวัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัยการนั้นเป็นโมฆะ การที่กำหนดให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะย่อมทำให้เป็นการตัดสิทธิคู่กรณีที่จะเรียกค่าเสียหายหรือพิสูจน์ความเสียหายต่อกันได้ เพราะโมฆะกรรมนั้นถือเป็นการเสียเปล่าไม่มีผลตามกฎหมาย เท่ากับว่าไม่ได้ทำการกิจการอย่างใดต่อกัน การเสียเปล่านี้มีมาแต่

เริ่มแรกที่ทำนิติกรรมต่อกัน สิทธิและหน้าที่อย่างใดๆคงเป็นหรือมีอยู่เช่นเดียวกับในขณะที่ยกก่อนมีการกระทำนิติกรรมนั้น คู่กรณีจึงไม่มีสิทธิที่จะพิสูจน์ความเสียหายต่อกันได้ ซึ่งแนวคิดในเรื่องดังกล่าวในกฎหมายเยอรมันได้เปลี่ยนแปลงไปโดยถือว่าแม้กระทั่งการทำสัญญาในสิ่งที่เป็นไปได้หรือปฏิบัติไม่ได้แล้วหรือเป็นเพราะการพ้นวิสัยในส่วนของวัตถุที่อยู่ในวิสัยที่จะทำสัญญากันได้ กรณีเหล่านี้ก็ไม่ถือว่าสัญญาที่ทำขึ้นนั้นจะตกเป็นโมฆะอีกต่อไปเนื่องจากในบางสัญญาเป็นการยากที่จะวินิจฉัยได้ว่าสัญญานั้นควรจะตกเป็นโมฆะหรือไม่ โดยกฎหมายเยอรมันจะให้การทำสัญญาดังกล่าวนั้นมีผลบังคับต่อไปแล้วให้คู่สัญญาใช้สิทธิที่จะปฏิเสธในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือมีฝ่ายใดจะต้องเสียหายจากการเข้าทำสัญญาก็สามารถใช้สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือเรียกค่าใช้จ่ายที่ได้เสียไปคืนได้ หรือพิสูจน์ถึงความเสียหายต่อกันได้ จึงเห็นได้ว่าแนวคิดในเรื่องการบังคับในสิ่งซึ่งพ้นวิสัยย่อมไม่ก่อให้เกิดหนี้ขึ้นได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว โดยถือสัญญานั้นมีผลบังคับต่อไปแต่จะบังคับกันได้หรือไม่เป็นอีกกรณีหนึ่ง

2. กรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยไปทั้งหมด กรณีนี้อาจมีทั้งกรณีที่ลูกหนี้มีส่วนผิดกับกรณีที่ลูกหนี้ไม่มีส่วนผิด ซึ่งผลทางกฎหมายนั้นจะต่างกัน กล่าวคือ หากลูกหนี้มีส่วนผิดนั้นในกรณีนี้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อค่าเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 218 วรรคแรก หากเป็นกรณีที่หนี้สัญญาต่างตอบแทนผลทางกฎหมายก็คือลูกหนี้ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทนตามมาตรา 369 กรณีที่ลูกหนี้ไม่มีส่วนผิด ผลทางกฎหมายก็คือลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219 วรรคแรก หากเป็นกรณีที่หนี้สัญญาต่างตอบแทนที่มีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง กรณีนี้ตามมาตรา 370 วรรคแรกกำหนดให้เจ้าหนี้ต้องรับผลของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้น แต่ลูกหนี้ยังมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากเจ้าหนี้ หากเป็นสัญญาต่างตอบแทนอย่างอื่นผลบังคับก็ต้องเป็นไปตามมาตรา 371 หรือมาตรา 372 แล้วแต่กรณี

3. กรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยแต่เพียงบางส่วนกรณีที่ลูกหนี้มีส่วนผิด กรณีนี้อาจมีทั้งกรณีที่ลูกหนี้มีส่วนผิดกับกรณีที่ลูกหนี้ไม่มีส่วนผิดมีผลทางกฎหมายและปัญหาที่ได้นำมาวิเคราะห์ซึ่งมีผลจากการศึกษา ดังนี้

3.1 กรณีที่ลูกหนี้มีส่วนผิด มีปัญหาว่ามาตรา 218 วรรคสองบัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้กับสัญญาใดนั้น เห็นว่ามาตรา 218 วรรคสองนั้นจะนำมาใช้บังคับเฉพาะกับสัญญาที่ไม่ได้มีบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ไว้ กรณีที่มีการส่งมอบทรัพย์สินน้อยกว่าที่สัญญาไว้หรือทรัพย์สินนั้นมีการพ้นวิสัยไปบางส่วนกล่าวคือจะใช้เฉพาะกับสัญญาเช่าทรัพย์สิน(กรณีที่ผู้เช่าส่งมอบทรัพย์สินคืนให้แก่ผู้ให้

เช่า) สัญญาจ้างทำของกรณีที่เกิดจากความผิดของผู้รับจ้าง สัญญาเช่า สัญญาฝากทรัพย์ เป็นต้น สำหรับสัญญาซื้อขาย นั้นมีบทบัญญัติเฉพาะแล้วตามมาตรา 465 และมาตรา 466 จึงไม่อาจนำ มาตรา 218 วรรคสองไปใช้บังคับได้หรือในสัญญาแลกเปลี่ยน สัญญาเช่าทรัพย์(กรณีที่ผู้ให้เช่าส่งมอบ ทรัพย์ให้แก่ผู้เช่า) จะกำหนดให้นำเอาบทบัญญัติซื้อขายมาใช้บังคับจึงไม่อาจนำมาตรา 218 วรรคสอง ไปใช้บังคับได้ นอกจากนั้นมาตรา 218 วรรคสองให้สิทธิเจ้าหนี้จะไม่ยอมรับชำระหนี้ได้แต่เฉพาะกรณีที่ ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้เท่านั้นไม่ได้ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ในกรณีที่ส่วน ที่ยังอยู่ในวิสัยจะทำได้ยังเป็นประโยชน์กับเจ้าหนี้เจ้าหนี้จึงไม่อาจบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ในกรณีนี้ ได้ เจ้าหนี้ต้องยอมรับชำระหนี้ไว้แล้วใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 218 วรรคแรก แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหนี้อาจใช้สิทธิบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 320 หาก เป็นการบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนผิดไปจากที่ต้องชำระแก่เจ้าหนี้ หรือกรณีที่ เป็นสัญญาซึ่งมีบทบัญญัติเฉพาะให้บอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ เช่น กรณีสัญญาซื้อขายเจ้าหนี้บอกปิดไม่รับ ชำระหนี้ได้ตามมาตรา 465 หรือมาตรา 466 แล้วแต่กรณี

3.2 กรณีที่ลูกหนี้ไม่มีส่วนผิด ผลทางกฎหมายในเรื่องนี้ต้องไปบังคับตามมาตรา 219 วรรค แรกลูกหนี้ย่อมหลุดพ้นจากการชำระหนี้ในส่วนที่พ้นวิสัยไป ส่วนหนี้ในส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้น ลูกหนี้ยังไม่หลุดพ้นจากการชำระหนี้ในส่วนนี้ สำหรับสิทธิทางกฎหมายของเจ้าหนี้จะแตกต่างกับ กรณีที่ลูกหนี้มีส่วนผิดตรงที่หากเป็นกรณีที่สัญญานั้นเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีวัตถุประสงค์เป็นการโอน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์เฉพาะสิ่ง กรณีนี้ต้องไปบังคับกันตามมาตรา 370 วรรคแรก คือการสูญหรือเสียหาย นั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้ กรณีนี้เจ้าหนี้ไม่อาจบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ได้เลย ซึ่งหากเป็นกรณีที่ลูกหนี้ มีส่วนผิดกรณีนี้เจ้าหนี้ไม่อาจบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ได้หากเป็นกรณีตามมาตรา 218 วรรคแรก หรือ กรณีตามมาตรา 320 หรือการใช้สิทธิบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 465 หรือมาตรา 466 เป็นต้น

กรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยบางส่วนกรณีที่ลูกหนี้ไม่มีส่วนผิด หากเจ้าหนี้จะใช้สิทธิ ปฏิเสธไม่รับชำระหนี้เจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิปฏิเสธได้เช่นเดียวกับกรณีที่ลูกหนี้มีส่วนผิดกล่าวคือ หาก เป็นกรณีที่เจ้าหนี้บังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้บางส่วนผิดไปจากที่ต้องชำระแก่เจ้าหนี้ เจ้าหนี้สามารถใช้ สิทธิไม่ยอมรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 320 หรือในกรณีที่มิมีบทบัญญัติเฉพาะให้ใช้สิทธิบอกปิดไม่รับ ชำระหนี้ เช่น กรณีสัญญาซื้อขายที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์เฉพาะสิ่ง เจ้าหนี้ใช้ สิทธิบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 465หากหรือมาตรา 466 แล้วแต่กรณี

4. การเลิกสัญญาในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยอาจแบ่งแยกผลทางกฎหมายออกเป็นกรณีที่โทษลูกหนี้ได้และกรณีที่ไม้อาจโทษลูกหนี้ได้ ดังนี้

4.1 กรณีที่โทษลูกหนี้ได้ หากการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยไปทั้งหมดหรือบางส่วน ผลทางกฎหมายในกรณีนี้ต้องไปบังคับกันตามมาตรา 389 กล่าวคือเจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาได้ไม่ว่าการชำระหนี้นั้นกลายเป็นพันวิสัยไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ซึ่งในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยไปบางส่วนผู้เขียนเห็นว่า แม้การชำระหนี้ในส่วนที่เป็นวิสัยจะทำได้ยังเป็นประโยชน์กับเจ้าหนี้ก็ตาม เจ้าหนี้ก็สามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาได้เพราะมาตรา 389 ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขอย่างใดไว้ เจ้าหนี้จึงเลิกสัญญาได้เสมอแม้ว่าการชำระหนี้ในส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้ยังเป็นประโยชน์กับเจ้าหนี้ก็ตาม

4.2 กรณีที่ไม้อาจโทษลูกหนี้ หากการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยโดยที่มิได้เกิดจากความผิดของฝ่ายใดกรณีเช่นนี้คู่สัญญาสามารถที่จะบอกเลิกสัญญากันได้หรือไม่อย่างไร ในส่วนของกฎหมายไทยนั้นหากการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยไปทั้งหมดกรณีนี้ลูกหนี้ออมหลุดพ้นจากการชำระหนี้และเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเลิกสัญญาตามมาตรา 389 ไม่ได้หรือจะใช้สิทธิเลิกสัญญาตามมาตรา 387 หรือมาตรา 388 ก็ได้เช่นกัน หากเป็นกรณีที่เป็นการสัญญาต่างตอบแทนผลบังคับในกรณีนี้ก็ต้องเป็นไปตามมาตรา 370 หรือมาตรา 372 จึงเกิดเป็นปัญหาว่าสิ่งที่ได้รับชำระหนี้ต่อกันไปแล้วจะคืนกันอย่างไรเพราะไม้อาจให้คืนสู่ฐานะเดิมหลังการเลิกสัญญาตามมาตรา 391 ซึ่งกรณีการคืนเงินที่ได้รับชำระหนี้ตอบแทนไปแล้วนั้นในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าหากสัญญาต่างตอบแทนนั้นเป็นสัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งกรณีนี้ผลบังคับต้องเป็นไปตามมาตรา 372 วรรคแรก การคืนสิ่งที่ได้รับชำระหนี้ไปแล้วต้องไปคืนกันตามมาตรา 372 วรรคแรกไม่ควรนำหลักลาภมิควรได้มาใช้เพราะจะไม่เป็นธรรมกับฝ่ายเจ้าหนี้หากลูกหนี้กล่าวอ้างว่าเป็นการรับไว้โดยสุจริตตามมาตรา 412 ลูกหนี้ก็จะคืนเท่าที่เหลืออยู่หรือไม่ต้องคืนเลย

ในส่วนของการพันวิสัยบางส่วนนั้นหากเป็นหนี้ที่อาจแบ่งแยกได้กรณีนี้เจ้าหนี้ไม้อาจที่จะเลิกสัญญาได้ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยไปบางส่วนโดยที่ไม้อาจโทษฝ่ายใดได้กรณีเช่นนี้เจ้าหนี้เองที่จะเลิกสัญญาได้โดยเจ้าหนี้อาจบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาให้ลูกหนี้ชำระหนี้หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดเจ้าหนี้บอกเลิกสัญญาได้ตามมาตรา 387

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 การใช้และการตีความกฎหมาย

1. ลักษณะของการพ้นวิสัยนั้นในกรณีการพ้นวิสัยทางเศรษฐกิจควรตีความคำว่า“พ้นวิสัย” ตามมาตรา 219 ให้รวมถึง “การพ้นวิสัยทางเศรษฐกิจ” ในบางกรณีโดยอาศัยเทียบเคียงบทบัญญัติ มาตรา 275(2) กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่เป็นกรณียกฟ้องค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการชำระหนี้ กับได้ พิจารณาถึงวัตถุประสงค์แห่งหนี้และหลักสุจริต แล้วเห็นได้อย่างชัดแจ้งว่าไม่เหมาะสมกับผลประโยชน์ของ เจ้าหนี้ในการที่จะได้รับการชำระหนี้ หากเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ชำระหนี้ได้ กรณีนี้ต้องถือว่าเป็นการพ้นวิสัยทางเศรษฐกิจ

2. กรณีที่คู่กรณีรู้หรือไม่รู้ถึงการพ้นวิสัยนั้นกรณีนี้จะปรับใช้กฎหมายอย่างไร เห็นว่าหากนิติ กรรมนั้นมีวัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัยแล้วก็นับว่านิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะไปตามมาตรา 150 โดย เป็นการพิจารณาถึงเป้าหมายสุดท้ายที่คู่กรณีจะได้รับว่าสามารถกระทำได้หรือไม่ โดยไม่ต้องไป พิจารณาถึงความรู้หรือไม่รู้ของคู่กรณี เพราะมาตรา 150 เป็นบทเฉพาะของเรื่องการสำคัญผิดจึงไม่ ต้องไปพิจารณาถึงหลักสำคัญผิดในมาตรา 156 อีกต่อไปถือว่าเป็นคนละกรณีกัน

3. กรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยบางส่วนแล้วส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้ยังเป็น ประโยชน์กับเจ้าหนี้ กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าหากเจ้าหนี้จะใช้สิทธิปฏิเสธไม่รับชำระหนี้เจ้าหนี้สามารถ ใช้สิทธิปฏิเสธได้ในกรณีต่อไปนี้

(1) หากเจ้าหนี้สามารถพิสูจน์ได้การที่ว่าจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้บางส่วนนั้นเป็นการรับ ชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ กรณีนี้เจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิไม่ยอมรับชำระ หนี้ได้ตามมาตรา 320 แล้วใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ได้ตามมาตรา 218 วรรค แรก

(2) กรณีที่มีบทบัญญัติกฎหมายให้สิทธิเจ้าหนี้ในการบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้ก็อาจใช้ สิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ตามบทบัญญัติเฉพาะนั้น เช่น กรณีสัญญาซื้อขายหากลูกหนี้ส่งมอบ ทรัพย์สินน้อยกว่าที่กำหนดไว้เจ้าหนี้ใช้สิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 465 และมาตรา 466 ได้ แล้วแต่กรณีหรือในสัญญาแลกเปลี่ยน ตามมาตรา 519 หรือสัญญาเช่าทรัพย์สิน(กรณีที่ผู้ให้เช่าส่งมอบ

ทรัพย์ให้แก่ผู้เช่า)ตามมาตรา 549 ซึ่งให้นำบทบัญญัติในเรื่องซื้อขายมาใช้บังคับโดยอนุโลมเช่นนี้ เจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ได้

สิทธิปฏิเสธในกรณีดังกล่าวเจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ทั้งกรณีที่ลูกหนี้มีส่วนผิดและลูกหนี้ไม่มีส่วนผิด แต่มีข้อยกเว้นว่าในกรณีที่ลูกหนี้ไม่มีส่วนผิดนั้นหากเป็นกรณีที่เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีวัตถุประสงค์เป็นการก่อหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์เฉพาะสิ่ง กรณีเช่นนี้ เจ้าหนี้ไม่อาจใช้สิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้โดยเพราะผลบังคับต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 370 วรรคแรก ซึ่งเจ้าหนี้ต้องเป็นผู้รับผลแห่งภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้นแต่ลูกหนี้ยังมีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทนอยู่

4. กรณีที่มีการชำระหนี้กลายเป็นพันธียุติไปทั้งหมดในสัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการก่อหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์เฉพาะสิ่ง และเป็นเรื่องที่ไม่อาจโทษฝ่ายใดได้หากมีการชำระหนี้ตอบแทนกันไปแล้วจะมีการเรียกคืนอย่างไร กรณีนี้การปรับใช้กฎหมายนั้น เจ้าหนี้ไม่อาจบอกเลิกสัญญาได้แต่กรณีนี้ต้องไปบังคับมาตรา 372 วรรคแรก โดยลูกหนี้ต้องชำระเงินคืนแก่เจ้าหนี้ตามมาตรา 372 วรรคแรก เพราะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดให้สิทธิลูกหนี้ที่จะรับชำระหนี้ไว้โดยไม่ชำระหนี้ตอบแทน โดยกรณีนี้จะไม่นำหลักลากลมิกควรได้มาใช้ในการคืนเงินที่ได้รับชำระหนี้ตอบแทน เพราะลูกหนี้อาจกล่าวอ้างได้ว่าขณะที่รับเงินไว้นั้นลูกหนี้ได้รับไว้โดยสุจริตจึงคืนเท่าที่มีอยู่ในขณะที่เรียกคืนตามมาตรา 412 ซึ่งจะไม่เป็นธรรมกับฝ่ายเจ้าหนี้

กรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันธียุติไปบางส่วน หากส่วนที่ยังเป็นพันธียุติจะทำได้นั้นยังคงเป็นประโยชน์อยู่ กรณีเช่นนี้ลูกหนี้ยังคงไม่หลุดพ้นจากการชำระหนี้ จึงยังคงมีหนี้ที่จะต้องชำระกันในส่วนที่เป็นพันธียุติจะทำได้ หากเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเลิกสัญญา เจ้าหนี้สามารถเลิกสัญญาได้โดยต้องบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เจ้าหนี้บอกเลิกสัญญาได้ตามมาตรา 387

2.2 การเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมาย

1. ในเรื่องวัตถุประสงค์ของนิติกรรมเป็นการพันธียุตินั้นไม่ควรที่จะให้นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการพันธียุตินั้นตกเป็นโมฆะควรจะให้นิติกรรมนั้นสามารถบังคับกันได้ต่อไปเพื่อแก้ปัญหาความไม่

เป็นธรรมในการที่คู่กรณีจะได้พิสูจน์ถึงความเสียหายต่อกัน โดยเสนอให้มีการแก้ไขมาตรา 150 โดยตัดคำว่า “เป็นการพ้นวิสัย” ออกไป ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 150 “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ”

กรณีดังกล่าวไม่ควรยกเลิกมาตรา 150 ทั้งหมดเพราะวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้นถือเป็นแนวนโยบายของรัฐในการที่จะควบคุมมิให้มีการทำนิติกรรมเช่นนั้น

เมื่อมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 150 แล้วเพื่อเป็นการกำหนดถึงสิทธิของคู่สัญญาหากการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยนั้นเกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำสัญญา ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นให้สัญญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัยบังคับกันได้ต่อไปโดยบัญญัติกฎหมาย ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 218 วรรคแรก “ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย จะทำได้เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบไว้ ท่านว่าลูกหนี้ลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ นั้น ความดังกล่าวให้บังคับใช้แม้การพ้นวิสัยเกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำนิติกรรม”

อย่างไรก็ตามหลักการใหม่นี้จะไม่นำไปใช้กับสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เพราะจะมีหลักการโอนความเสี่ยงภัยเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งอาจไม่เป็นธรรมกับคู่กรณีได้ จึงควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติม ดังนี้

มาตรา 370 วรรคแรก “ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ไม่ได้ไซ้ ท่านว่าการสูญหรือเสียหายนั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้ ความดังกล่าวไม่นำมาใช้บังคับหากการสูญหรือเสียหายนั้นเกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำนิติกรรม”

โดยเห็นว่าในกรณีผลทางกฎหมายในกรณีที่สัญญานั้นมีวัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัยนั้นเมื่อได้ยกเลิกบทบัญญัติที่ให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะแล้ว ในกฎหมายไทยไม่จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายเช่นเดียวกับกฎหมายเยอรมันมาตรา 311a เพราะหากสัญญานั้นเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิบัติได้หรือไม่อาจกระทำได้และเป็นเรื่องที่ไม่อาจโทษฝ่ายใดได้ ผลก็คือคู่สัญญานั้นหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219 วรรคแรกเพราะการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาย่อมไม่อาจกระทำได้ในกรณีที่เกิดการพ้นวิสัยก่อนหรือขณะทำนิติกรรม การบังคับให้ชำระหนี้ต่อกันย่อมไม่อาจกระทำได้ ส่วนกรณีที่มีการ

ชำระหนี้ตอบแทนกันไปแล้วกรณีนี้หากเป็นเรื่องที่โทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้(คู่กรณีทั้งสองฝ่ายอาจเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ก็ได้) กรณีนี้ก็ใช้สิทธิเลิกสัญญาได้ตามมาตรา 389 เพื่อให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมตาม มาตรา 391 หากเป็นกรณีที่ไม่ว่าโทษฝ่ายใดได้ผลบังคับก็ต้องเป็นไปตามมาตรา 372 แม้จะเกิดการ พันวิสัยก่อนหรือขณะทำนิติกรรมก็ตาม

2. ในเรื่องลักษณะของการพันวิสัยนั้นควรมีการบัญญัติกฎหมายให้สิทธิของลูกหนี้ที่จะปฏิเสธ ในการชำระหนี้ได้ถ้าหากมีเหตุการณ์หรืออุปสรรคในการชำระหนี้ทำให้การชำระหนี้นั้นหากจะต้อง ปฏิบัติการชำระหนี้ต่อไปเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่เจ้าหนี้ได้รับไม่มีเหตุผลที่จะทำการปฏิบัติการ ชำระหนี้ต่อไป โดยควรมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในเรื่องนี้เพื่อเป็นการรองรับการพันวิสัยทาง เศรษฐกิจในบางกรณี นอกจากนั้นในกรณีที่เป็นการพันวิสัยในด้านลูกหนี้หรือเป็นเรื่องเฉพาะตัวของ ลูกหนี้ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้ให้มีความชัดเจนขึ้นและเพื่อเป็นการขยายความการพันวิสัย ทางอรรถวิสัยออกไปเช่นเดียวกับบทบัญญัติมาตรา 275 (3) ของกฎหมายเยอรมันที่ได้แก้ไขใหม่ทั้งนี้ เพื่อเป็นการใช้กฎหมายที่เป็นธรรมกับฝ่ายลูกหนี้ซึ่งจะไม่ต้องถูกบังคับให้ต้องชำระหนี้ซึ่งอาจเป็น เรื่องที่ฝ่าฝืนต่อหน้าที่ทางศีลธรรมได้ ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 219 วรรคสอง “ ถ้าภายหลังจากที่ได้ก่อนนี้ ลูกหนี้ ไม่ต้องปฏิบัติการชำระหนี้ในกรณีที่

(1) หากพิจารณาถึงวัตถุแห่งหนี้และหลักสุจริต แล้วเห็นได้อย่างชัดเจนว่าค่าใช้จ่ายในการ ปฏิบัติการชำระหนี้ไม่ได้สัดส่วนกับผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับการชำระหนี้

(2) ถ้าการชำระหนี้เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล และเมื่อได้พิจารณาถึงผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ ในการที่จะได้รับชำระหนี้และอุปสรรคในการชำระหนี้แล้ว ไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ ปฏิบัติการชำระหนี้”

3. กรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยไปทั้งหมดโดยเกิดจากความผิดของลูกหนี้นั้น หาก เจ้าหนี้ได้เสียค่าใช้จ่ายในกรณีที่เป็นการค่าใช้จ่ายเพื่อเตรียมพร้อมในการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ หรือเพื่อ ไว้ใช้ในการรักษาทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ เช่นนี้หากการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยไปทั้งหมด ควรให้ สิทธิเจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิเรียกค่าใช้จ่ายในกรณีเช่นนี้ได้ เพื่อเป็นทางเลือกของเจ้าหนี้ในการที่จะใช้ สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน ดังนี้

มาตรา 218 วรรคสอง “หากเจ้าหนี้ไม่ใช้สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ตามวรรคแรกนั้น เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกเงินในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายในกรณีที่เจ้าหนี้ได้เสียค่าใช้จ่ายที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาทรัพย์อันเป็นวัตถุแห่งการชำระหนี้ ”

4. ในสัญญาต่างตอบแทนกรณีที่มีการชำระหนี้กลายเป็นพันธียัยไปทั้งหมดแล้วมีการชำระหนี้ตอบแทนกันไปแล้ว จะมีการคืนเงินที่ได้รับชำระหนี้ตอบแทนกันไปแล้วอย่างไร หรือหากหนี้ที่ได้ชำระตอบแทนกันไปในนั้นเป็นทรัพย์อย่างอื่นที่ไม่ใช่เงินจะคืนกันอย่างไรซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เพื่อความชัดเจนจึงควรมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 372 วรรคแรก โดยมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่นี้ “..... หากมีการชำระหนี้ตอบแทนไปแล้วให้คืน ถ้าเป็นการพันธียัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าใช้จ่ายเสียหายทดแทน....”

กรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันธียัยแต่เพียงบางส่วนโดยที่มีได้เกิดจากความผิดของฝ่ายใดในกรณีนี้เพื่อกำหนดสิทธิทางกฎหมายของเจ้าหนี้หากเจ้าหนี้ต้องการที่จะรับชำระหนี้ไว้ ว่าเจ้าหนี้จะมีสิทธิทางกฎหมายอย่างไรโดยมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 372 วรรคแรก ดังนี้ “....ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธียัยแต่เพียงบางส่วน และเจ้าหนี้ยังคงต้องการรับชำระหนี้ในส่วนที่ยังเป็นประโยชน์ ให้นำที่ชำระหนี้ตอบแทนลดลงตามส่วนที่ลูกหนี้จะได้รับชำระหนี้ ”

สรุปข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 372 วรรคแรก เป็นบทบัญญัติใหม่นี้

มาตรา 372วรรคแรก “ นอกจากกรณีที่กล่าวไว้ในสองมาตราก่อนถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธียัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้ไซ้ ท่านว่าลูกหนี้มีสิทธิจะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่ หากมีการชำระหนี้ตอบแทนไปแล้วให้คืน ถ้าเป็นการพันธียัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าใช้จ่ายเสียหายทดแทน ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธียัยแต่เพียงบางส่วน และเจ้าหนี้ยังคงต้องการรับชำระหนี้ในส่วนที่ยังเป็นประโยชน์ ให้นำที่ชำระหนี้ตอบแทนลดลงตามส่วนที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ ”

สรุปการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมาย

กฎหมายปัจจุบัน	ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา 150 การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแจ้งโดยกฎหมายเป็นการพนันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ มาตรา 218 ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยจะทำได้เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบไซ้รู้ ท่านว่าลูกหนี้ลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ ในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยแต่เพียงบางส่วนถ้าหากว่าส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นจะเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะไม่ยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นแล้วและเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้เสียทั้งหมดทีเดียวก็ได้	มาตรา 150 การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแจ้งโดยกฎหมายหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ มาตรา 218 ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยจะทำได้เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบไซ้รู้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ <u>ความดังกล่าวให้บังคับใช้แม้การพันวิสัยเกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำนิติกรรม</u> <u>หากเจ้าหนี้ไม่ใช้สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ตามวรรคแรกนั้น เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกเงินในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายในกรณีที่เจ้าหนี้ได้เสียค่าใช้จ่ายที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาทรัพย์อันเป็นวัตถุแห่งการชำระหนี้</u> ในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยแต่เพียงบางส่วนถ้าหากว่าส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นจะเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะไม่ยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นแล้วและเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่

<u>มาตรา 219</u> ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบไשר ท่านว่าลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ ถ้าภายหลังที่ได้ก่อหนี้ขึ้นแล้วนั้น ลูกหนี้กลายเป็นคนไม่สามารถชำระหนี้ได้ไשר ท่านให้ถือเสมือนว่าเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้ตกเป็นอันพ้นวิสัยจะนั้น <u>มาตรา 370 วรรคแรก</u> “ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ไม่ได้ไשר ท่านว่าการสูญหรือเสียหายนั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้ ”	ชำระหนี้เสียทั้งหมดทีเดียวก็ได้ “ <u>มาตรา 219</u> ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบไשר ท่านว่าลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ <u>ถ้าภายหลังจากที่ได้ก่อหนี้ ลูกหนี้ไม่ต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ในกรณีที</u> (1) <u>หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์แห่งหนี้และหลักสุจริต แล้วเห็นได้อย่างชัดแจ้งว่าค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามชำระหนี้ไม่ได้สัดส่วนกับผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับการชำระหนี้</u> (2) <u>ถ้าการชำระหนี้เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล และเมื่อได้พิจารณาถึงผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้และอุปสรรคในการชำระหนี้แล้ว ไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามชำระหนี้</u> <u>มาตรา 370 วรรคแรก</u> “ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ไม่ได้ไשר ท่านว่าการสูญหรือเสียหายนั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้ ความดังกล่าวไม่นำมาใช้บังคับหากการสูญหรือเสียหายนั้นเกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำนิติกรรม ”
--	---

มาตรา 372 วรรคแรก“ นอกจากกรณีทีกล่าไว้ในสองมาตราก่อนถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธียเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้ไซ้ร้ ท่านว่าลูกหนี้หามีสิทธิจะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่	มาตรา 372วรรคแรก “ นอกจากกรณีทีกล่าไว้ในสองมาตราก่อนถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธียเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้ไซ้ร้ ท่านว่าลูกหนี้หามีสิทธิจะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่ <u>หากมีการชำระหนี้ตอบแทนไปแล้วให้คืน ถ้าเป็นการพันธียจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับชดใช้ค่าเสียหายทดแทน</u> ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธียแต่เพียงบางส่วน และเจ้าหนี้ยังคงต้องการรับชำระหนี้ในส่วนที่ยังเป็นประโยชน์ ให้นำที่ชำระหนี้ตอบแทนลดลงตามส่วนที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ “
---	---